

УДК 811.111'42

Брацун О. І.

старш. викл. ЗНТУ

ТРАДИЦІЇ МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ Й ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В КРАЇНАХ АФРИКИ

Одним із найважливіших складників життя людини є комунікація. Питання, пов'язані з мовною комунікацією, культурою мови, спілкуванням в умовах євроінтеграції, є актуальними проблемами сучасного суспільства. У колі цих проблем досить важливим є вивчення культури мовлення і мовленнєвого етикету – правил мовленнєвої поведінки, які закріплені системою прийнятих у суспільстві норм, яких повинні дотримуватись носії мови в різних ситуаціях спілкування. Вітчизняні мовознавці здебільшого досліджують форми мовного етикету в межах однієї мови або на основі аналізу літературних творів (Б. Антоненко-Давидович, М. Білоус, А. Васильєва, М. Волощак, Г. Врублевська, О. Пазяк, Н. Плющ, О. Сербенська, В. Скуратівський, А. Содомора, К. Стещенко та інші). Мовний етикет в мовознавстві активно досліджується в одномовному середовищі, і форми його прояву дослідники кваліфікують по-різному:

“стійкі формули” (Н. Формановська), “традиційні формули”, “формули мовного етикету” (В. Литовченко, О. Миронюк, Я. Радевич-Винницький), “етикетні формули та формули ввічливості” (Н. Журавльова) тощо.

Мета цієї роботи – узагальнити та узагальнити особливості використання англійських, арабських та французьких формул привітання у різних ситуаціях в таких країнах Африки, як Марокко, Нігерія, Чад.

Однією із важливих сфер прояву етикету є процес комунікації, коли комуніканти оцінюють ситуацію, добирають відповідні формули. Визначальну роль при цьому відіграє вибір стратегії комунікації, яка в конкретній ситуації залежить від специфіки національної культури; рангу в суспільній діяльності мовців; соціального статусу та суспільної відстані сторін.

Африка – це країна, з великою кількістю племен, етнічних та соціальних груп. У країнах Тропічної Африки представлені такі типи мовної політики: перший тип, використовуваний, наприклад, у Беніні, Буркіна-Фасо, Габоні, Малі, Сенегалі, Екваторіальній Гвінеї, характеризується забезпеченням офіційних функцій виключно європейською мовою (мовами); інший – представлено в Бурунді, Джібуті, Руанді і Чаді, де поряд із французькою й англійською офіційний статус отримали автохтонні або арабська мови. З огляду на національну специфіку мовленнєвого етикету, його структура склалася у кожній нації на її народній основі під впливом різних соціально-політичних та культурологічних чинників. При встановленні будь-якого спілкувального контакту важливу роль відіграють такі комунікативні одиниці мовленнєвого етикету, як висловлювання-привітання. Привітання – це ритуалізований акт, тобто мінімальна діалогічна єдність, яка складається з двох однотипних висловлювань, кожне з яких по черзі промовляється комунікантами (адресатом та адресантом). Так, привітання англійською мовою *Good morning*, *Good afternoon*, *Good evening* мають більш офіційний характер вживання у порівнянні з *Hello*, *Hi* і набагато рідше використовуються. Привітання *Good morning* використовується при спілкуванні між майже незнайомими людьми. Люди, які дуже добре знають один одного, використовують неофіційні привітання, такі, як *Hello! Morning! Evening! Afternoon! Hi! Hello there! Hello everybody!* У французькій мові українському привітанням *Добрий день!* відповідає привітання *Bonjour!* При звертанні із запитанням або проханням до незнайомої особи можливий варіант *Bonjour, Monsieur (Madame, Mademoiselle)!* Звертання до знайомих може бути з додаванням прізвища людини до якої звертаються: *Bonjour Monsieur (Madame) Lantrade!* Близькі друзі при привітанні часто звертаються один до одного на ім'я: *Bonjour Henri!* Звертання *Добрий вечір!* – *Bonsoir!* вживається після 18 години. Таким чином, *Bonjour!* має ширші часові рамки

вживання, ніж *Bon matin!* і *Bonsoir!* Привітання *Привіт!* у французькій мові передається розмовною формою *Salut!*

Привітання набуває ознак ритуалу в окремих країнах арабського світу. В арабській мові ситуація вітання обслуговується групою етикетних формул. Так, крім етикетних формул *Sabah alkhaer*, *Nahar taieb*, *Masaa alkhaer*, еквівалентних українським формулам *Добрий ранок*, *Добрий день*, *Добрий вечір*, арабський мовленнєвий етикет містить формули вітання *Sabah alnuor* у значенні “Світлий ранок”, *Nahar saied* у значенні “Щасливий день” і *Masaa alnuor* у значенні “Світлий вечір”. Як випливає з наведених прикладів, формула вітання, уживана в денний час доби, є атрибутивним словосполученням із прикметником *saied* “щасливий” і прикметник *alnuor* (“світлий”). Найбільш уживаною з офіційних формул вітання арабської мови є етикетна формула *Alsalam alaikum* (букв. “Мир вам”), реплікою-реакцією на яку є формула вітання *Wa alaikum alsalam* (букв. “І вам миру”).

Отже, формули вітання мовленнєвого етикету в англійській, арабській і французькій мовах мають певні розбіжності з їхніми українськими аналогами в узусі, національно-культурному компоненті та різну етимологію. Засвоєння формулами мовленнєвого етикету, зокрема формулами привітання, дає можливість спілкуватися з носіями тієї чи іншої мови, а також їхньою культурою, що знайшла своє втілення в цих мовах.